

Vessző Királynője

Visszamöntem az eperjesi lögyűjtőbe. Nem telt bele éggy hét, és már vittek is bennünket Lengyelországba, amit mink Polyákországnak hívtunk. A híros búcsújáró hely, Csensztowowa és Noworadomszk között éggy Borownó nevű községbe kerültem, ahun vót éggy nagy lókorház. A ló mindön vót abba a háborúba, nemcsak mint hátas, de mint utánpótlás mög lövegvonató is. Az állatorvos mellé löttem beosztva, a gyógykezelésöknél segédköztem. Ezt a sors ujjának véltem. Írtam is éggy versöt *A sors útja* címmel, ami persze nem a lovakról szólt, inkább éggy magyar vitéz mög éggy muszka hadifogoly haláláról, aki éggy alföldi kis faluba helyettesítötte a munkába a magyar fiút. Tizenhat versszakbul állt. Így kezdödt:

Fiúk előre, mert nekünk gyöznünk kell
Még csak egy pár lépést, ott elért lesz a cél
Rohan a hős csapat bátor lendülettel
Elszántságuk erős, akárcsak az acél

Ember ember ellen, nehéz a küzdelem
Akinék nyomába a legtöbb vér buggyan
Az lesz a leghősebb, dicséretre méltó
Ki megy míg hős szív utolsó is dobban

Pajtás ne maradj el, ugyan mi lelt téged
Egyik vitéz kiált a társának vissza
A nagy mérkőzésbe azt nem vette észre
Hogy már társa vérét idegen föld issza

Akkó möggyütt néhány mögmaradt katona a Przemysl várának védői közül. Ott pusztult a porlódi 5-ös honvédök gyönyörű ezrede is. Csont-bür embörök vótak ezek a földijeim, a hasuk üresen lógott, a szemük üresen nézött, suttogni is alig bírtak, a legtöbb süket vót, zsebükbe a széttépött Szűzmáriás ezredzászló darabjaiva. Na akkó összetéptem azt a versöt. De a Jóisten majdnem mögbüntetett: kolera ütött ki köztünk, és csak vörösbör vót rá orvoságnak. A lovaknak vót gyógyszer, emböröknek nem. Úgy dobálták őket a meszesgödörbe koporsó né'kü'. Nemhogy véremléköt, még a fakörörsötöt se kapták mög.

Ahogy túllöttem a lélokveszedelmön, mögösmerködtem éggy fiatal lánnyal. Mozgott a muszka mifelénk is, küldte a faszolást, vagyis a haláltojást, az áldást ránk. Ki tudta, mi lössz hó'nap. Magamhoz lögyek hü, vagy a szerelmömhöz? Kértem én éggy lengyel szótárat otthonruól, és az első mondat, amit mögtanultam az vót, hogy:

Kisasszony, szabad-é csökök adni?

Mondta, hogy nem, de möglátogatni a szüleiné' azt szabad. Az ajtófélfán láttam a zsidóbibliát, ami a söma, bibliai imádságot tartalmazó védölmözö amulett, ök úgy mondják, mözu-

za. Éggy pajeszos rabbi, mög a felesége fogadott. Kérdözték, zsidó vagyok-é. Mondtam, hogy igen.

Milyen erőve' vattok?, kérdözte a rabbi.

Én azt válaszoltam: közülünk a léghitványabb is mögiszik öt liter bort. Nem tudhattam, nem kém-é.

Csak mög akarták tudni, hogy köser vagyok-é, mer mög-kérdözték, hogy mit mondunk szédöreste. A rabbi el is kezdte:

Mánistáno halájlo haveh mikol halélausz...

De én ezt sosé hallottam a Reich bácsiéknál.

Akkó mögkérözték ismeröm-é a Talmudot. Mit töhettem: bölintottam. Akkó mi az a názir, kérdözték. Gondó'tam egyszerűbb lönne, ha mögnéznétök a szerszámomat.

De ugyé tréflit nem öszik, kérdözték.

Éggy zsidó ne lögyön válogatós, mondtam. Na erre elibém töttek zsírt mög vaját mög kenyeret. Hogy kenjek magamnak. Hát én ugyanavva a kesse kentem a zsíroskenyeret is mög a vajaskenyeret is. Mégis mögkínáltak libasülttel. Ebéd után segítöttem a lánynak az aprópénzök csomagolásába, ú kezelte a hitközség pézít. Lengyelü' beszélgettünk a szótárral, nagyokat neveltünk. Jirgisz Janiskónak hívták a léányt, olyan szép szilva alakú szöme vót, mint a mentémön a gombok. Létéptem éggyet és nemzetiszín szalaggal átkötvé nekiadtam emlékke.

A Böhm barátommal, aki éggy igazi pesti zsidófiú vót, sokat sétáltunk. Mögkéröztém tüle: Te, mi az a tréfli? Nem köser, aszondja. Na, akkó tudtam. Ú mög mögkérözi:

Akarsz-é süteménnyel jóllakni?

Mondom, akarok.

Hát jó. A faluba több helyön is sátorokba árultak mindönfélét. Az éggyik helyön mödicsértük, hogy jó, de amikö fizetésre került a sor, a Böhm nagy pénzt vött elő, a kereskedö mög mondta, hogy ebbü' nem tud visszaadni. Így jártuk végig a sátrakat, üzletöket. A katona mán csak ilyen.

Nem is nagyon szerettek bennünket ezön a helyön. Éggyre több sebesült ló érkezött, éggyre kevesebben vótunk rájök. Én mán akkó éggy cseh származású főorvoshoz vótam beosztva, aki még a ló karddal levágott fülit is mögpróbálta visszaültetni.

Hanem aztán a falubeliek ellenszenve mögcsöndesült. Éccö kigyulladt az éggyik utca. A házak fábul vótak, az egész utca égött. Mi rajvonalba álltunk és a patak vizibül elöltöttük a tüzet. A rabbi még a zsinagógába is kipredikálta, hogy milyenök ezek a magyar katonák. És mikö mán mindön kezdött vóna jóra fordulni, akkó gyütt a parancs, hogy visszamögyünk Magyarországra. Örültünk is, mög nem is. Nem tudtuk, hova kerülünk, mi lössz velünk tovább. Amikö kivonultunk a vonathoz, a Böhm mellett egész végig gyütt éggy lányka, és szomorúan azt suttogta neki:

Fékété pina, fékété pina.

A Böhm mondta neki, hogy magyarul azt jelenti: szeretlek.